

Covenant & Conversation

FAMILY
EDITION

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

TAZRİA • תזריע

RABİ LORD JONATHAN SACKS'İN (ל"צ) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle. "R. Chaim Schimmel'in Tora'sunu, onunla ilk karşılaşım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlılığıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Othello, WikiLeaks ve Küflü Duvarlar

Özet

Tazria ve Metsora peraşalarının büyük bir kısmı, tsaraat halinin teşhis ve arınma süreçlerine vakfedilmiştir. Acaba tsaraat tam olarak nedir? Tora'nın ilk Yunanca çevirilerinde bu "lepra" sözcüğüyle karşılanmış, bu da tsaraatı cüzzamla özdeşleştiren uzun bir geleneği başlatmıştır. Ancak o gelenek arada geçen zamanda çürütülmüştür. Çünkü öncelikle, Tora'da tarif edilen durum basitçe cüzzamın belirtilerine uymamaktadır. İkincisi, Tora bunu yalnızca çeşitli cilt sorunlarıyla değil, aynı zamanda giysilerin ve ev duvarlarının üzerindeki küflerle de ilişkilendirmektedir ki bu, bilinen herhangi bir hastalığı kesinlikle olasılık dışında bırakmaktadır. Sonuç olarak tsaraat, cüzzam gibi doğal bir olgu değildi. **Tsaraat, laşon ara, yani olumsuz veya zarar verici konuşma karşılığında verilen Tanrısal bir cezaydı.**

Hahamlarımız, tsaraat hastalığından muzdarip birini ifade eden metsora sözcüğünün, iftira atmakla suçlu birini belirten motsi şem ra ifadesiyle olan benzerliğine dikkat çekmişlerdir. Rambam, tsaraatın neden insanların yanında, duvarlar ve giysiler gibi cansız nesnelere de etkilediğine dair bir anlatım sunar:

"[Tsaraat], Yisrael'in içinde, onları olumsuz konuşmalara karşı uyarmayı amaçlayan bir işaret ve harikadır. Çünkü eğer bir kişi laşon ara konuşursa, evinin duvarları değişikliğe uğrar. Eğer [kötülüğünden] vazgeçerse ev tekrar temiz hale gelir."

Geleneğin, motsi şem ra ve laşon aradan bahsettiği zaman önemle vurguladığı mesajın etkili örneği, Shakespeare'nin trajedisi, Othello'dur. Othello, Venedik ordusunda görev yapan Faslı bir generaldir. Yüksek rütbeli bir asker olan İago, Othello'nun, kendisi yerine daha genç bir adam olan Cassio'yu terfi ettirmesi karşısında Othello'ya son derece olumsuz duygular beslemeye başlar. İago, Othello'yu oyuna getirip, onu, eşi Desdemona'nın kendisini Cassio ile aldattığı şüphesine sevk etmeyi de içeren haince bir komplo planlar. Ne yazık ki, Othello ona inanır ve

İago'dan Cassio'yu öldürmesini ister. Sonra kendisi de Desdemona'yı yatağında öldürür. İago'nun karısı olan Emilia, Desdemona'yı ölmüş halde bulur ve Othello onu neden öldürdüğünü anlatırken, Emilia kocasının kurduğu komployu anlar ve ifşa eder. Othello, suçluluk ve keder duygusuyla intihar ederken İago tutuklanır ve olasılıkla idam edilir.

Bu bütünüyle iftira ve şüphenin kötülüğüne dayanan bir oyundur ve Hahamlarımızın figüratif olarak söylemiş oldukları bir sözü gerçek anlamıyla yansıtmaktadır: **"Laşon ara üç kişiyi öldürür: Konuşanı, dinleyeni ve hakkında konuşulanı."**

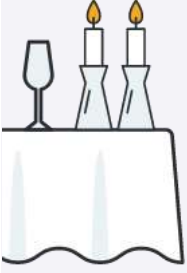
Shakespeare'nin trajedisi, olumsuz konuşmanın nasıl da kuşkunun karanlık köşelerinde barındığını acı verici bir berraklıkla ortaya koymaktadır. İago, kötü sözler kullanarak çeşitli karakterleri yanlış yönlendirmekte ve onların duygusal zaafı, güvensizlikleri ve kıskançlıkları üzerine oynayarak her birinin, diğeri hakkında en kötü şeylere inanmasını sağlamakta başarılı olmuştur. Senaryo bir dizi cinayet ve felaketle sona ermiştir.

Hahamlarımız laşon aranın, putperestlik, cinsel ahlaksızlık ve cinayetin hepsinin birleşimi kadar berbat bir şey olduğunu söylemişlerdi. Shakespeare'nin dehası da bize, laşon aranın, insan ilişkilerini kirleterek insanları birbirlerine düşürmek suretiyle trajik sonuçlara yol açabileceği dramatik yollardan birini göstermiştir. İşte, Yahudi geleneğinin, Tanah'taki, şiirsellikten en uzak anlatımlardan birine - cilt rahatsızlıkları ve küf konusuna - atfettiği şiirsel adaletin ardında bu vardır. **İftiracı, yalanlarını gizliden gizliye yayar, ama kötülüğü aleni bir şekilde ifşa olur.**

WikiLeaks, en olumlu haliyle, günümüzde metsora kanunlarının fonksiyonel dengi - insanların gizlice yaptıkları veya söyledikleri yüz kızartıcı şeyleri kamunun bilgisine ulaştırma girişimi - olmayı hedefleyen çevrimiçi bir kampanyaydı. Casusluk ve yolsuzlukla bağlantılı birçok gizli

rapor bu yolla sızdırılmış, bunun sonuçlarından biri de, birçok insanın, sözleri ve davranışları konusunda daha dikkatli hale gelmesi olmuştur. Bu yüzden, lütfen, viral hale gelen çevrimiçi bir paylaşımında veya bir gazetenin ön sayfasında

görmekten utanacağınız şeyleri asla gizlice söylemeyin ve yapmayın. Günümüze güncellenmiş haliyle *tsaraat* kanununun temel teması budur.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Başkası hakkında olumsuz konuşmanın kabul edilebilir olduğu bir durum hiç var mıdır?
2. Sizce *tsaraatın* günümüzdeki dışavurumları nelerdir (bir kişi bir başkası hakkında olumsuz konuştuğu zaman)?
3. Sizce *tsaraat* gibi aleni bir akıbet, *laşon* aranının önlenmesine yardımcı olur mu?

Kısaca Peraşa

Tazria *peraşası*, özellikle çocuk doğumunun ardından ve ayrıca *tsaraat* hastalığı bağlamında ortaya çıkan *tumaya* (manevi kirliliğe) ve bundan arınmaya dair ayrıntıları içerir. *Tsaraat* birçok kez yanlış bir şekilde cüzzam hastalığına benzetilmiştir, ama aslında, *laşon* ara, yani olumsuz veya zarar verici konuşmanın bir sonucu olarak yalnızca insanları değil, giysi ve binaları da etkileyen Tanrısal bir cezadır. *Tsaraatın* tespiti, cilt üzerinde sıra dışı beyaz veya pembe lekelerin veya kumaş ve duvarlarda koyu kırmızı veya yeşil renk bozukluklarının gözlenmesini içerir. Bu işaretleri incelemesi için bir Koen çağrılır. Bazen *tsaraattan* etkilenmiş görünen kişi veya nesne bir hafta boyunca karantinaya alınır. Bu süre sonunda durumun kötüleşip kötüleşmediği ve buna bağlı olarak gerçekten de kişinin *tame* (manevi açıdan kirli) olup olmadığı değerlendirilir. *Tsaraat* teşhisi konan kişilerin, *teşuva* yapana ve bunu takiben iyileşmelerine kadar toplumun dışında tek başına yaşamaları gerekir. Her ne kadar günümüzde *tsaraat* görülüyorsa da, *laşon* aranının olumsuz etkisi aynen devam etmektedir.

Tazria *peraşası* ayrıca tüm erkek bebeklerin, dünyaya gelmelerinin sekizinci gününde *berit mila* prosedüründen ve doğum yapmış bir kadının da, bir *mikveye* (doğal su içeren ve belli başlı kuralları karşılaması gereken bir havuz) dalmayı ve Bet Amikdaş'ta bazı *korbanlar* gerçekleştirmeyi içeren bir arınma sürecinden geçmesi gerektiğini belirtmektedir.

Peraşadan Simalar

Aaron: Koen, dikkatli bir gözle, ciltte yatan gerçeği ayırt eder.

Metsora: Sözlerimin serbestçe ağzımdan çıkmasına izin vermiştim; ama şimdi öğrendim ki sükût altındır ve insanın itibarı kırılmalıdır.

Tsaraat: Kötü konuşmanın getirdiği nahoş işaret... duvarlarda ve ciltte, beyaz lekelerle, günahı ifşa ediyor.

Yoledet (doğum yapmış kadın): Yeni doğanın kucaklaması ile yeni bir yolculuk başladı; ve *mikvenin* dokunuşuyla, saflık geri döndü.

Peraşadan Pratiğe

Bu *peraşada* adı geçmeyen, ama *tsaraatin* altında yatan bir *mitsva* gerçekten can alıcı niteliğe sahiptir: *laşon ara yasağı*. Günümüz dünyasında bu her zaman olduğundan daha güncel bir meseledir. Günümüzde sosyal medya kullanımıyla insanlar hakkında dedikodular yaymak son derece kolaylaşmıştır ve bunun, sadece birkaç dakika içinde dünyanın her yanına yayılma potansiyeli vardır. Ayrıca mevcut olaylar hakkında, bilerek veya bilmeyerek yanlış bilgiler paylaşmak da inanılmaz derecede kolaydır. *Tsaraata* yakalanan bir kişinin hikâyesi, bizi neler söylediğimize mukayyet olmamız, zira sözlerin çok uzaklara yolculuk edebileceği ve potansiyel olarak insanların duygularını incitip itibarlarını zedeleyebileceği konusunda uyarıcı bir ikaz anlatımıdır.

Peki, dedikoduyu nasıl uzakta tutabiliriz? Bu tamamen dikkatli olmakla ve bilinçli bir gayret göstermekle ilgilidir. Öncelikle bir özeleştiri ve empatiyle başlayın, sözlerinizin başka bir insanı nasıl etkileyebileceğini hesap edin. Ayrıca olumlu ve insanları yükselten sohbet tonları belirlemek suretiyle, içinde bulunduğunuz mekânların - çevrimiçi olsun veya olmasın- dedikoduya hiç yer verilmeyen bölgeler haline gelmesine gayret edin.

İnsanları dinlemek ve onlar hakkında hep iyi yönde düşünmek, güven ve saygıyı inşa etmek konusunda büyük fark yaratabilir. Dahası, çevrimiçi ortamlarda nasıl ahlaki davranılabileceği hakkında konuşmak, herkesin, iyilik ve nezaket yaymakta olduğundan ve kendi yüksek değerlerine sadık kaldığından emin olmak üzere, "paylaş" veya "gönder" düğmesine basmadan önce iki kez düşünmesine yardımcı olabilir.

Peraşayla Oyun

Haydi "*Kulaktan Kulağa*" oynayalım. Bu kez bütün bir hikâyeyi, daire şeklinde dizilen oyuncular boyunca aktaracağız. Kısa ve basit bir hikâyeyle başlayın ve onu gruptaki ilk kişiye anlatın. Sıradaki her kişi bu hikâyeyi bir sonraki oyuncuya anlatacak ve bunu yaparken hikâyeye yeni bir ayrıntı ekleyecek. Daire tamamlandıktan sonra hikâyenin son hali, nasıl bir evrime uğradığının görülmesi amacıyla tüm grupta paylaşılacak. Bu, dedikodunun ne kadar kolaylıkla kontrolden çıkabileceğini göstermenin iyi bir yoludur.

Peraşadan Bilmece

S. Yiyecekleri etkileyip onları potansiyel olarak *tame* hale gelebilecek duruma getirebilen yedi sıvı tipi sayabilir misiniz?

Cevap için aşağıya bakın.

Peraşadan Felsefe

Tazria *peraşasında* Rabi Sacks, başka biri hakkında iftira içeren sözler söylemenin ne kadar zararlı olabileceğini ve bu iftiranın, hem ahlaki hem de fiziksel açıdan nasıl da ağır bir olumsuz etki yaratabileceğini keşfe çıkmaktadır. Bu davranış yalnızca "*Laşon Ara*" kurbanının itibarını zedelemekle kalmaz, aynı zamanda iftiracıyı da gözle görülebilir bir şekilde işaretleyerek, taşıdığı ahlaki lekenin çarpıcı, fiziksel bir simgesi olarak görev görür.

Tora'mız bizden, eylemlerimizin, hatta başkaları hakkında konuşurken seçtiğimiz sözcüklerin bile, somut neticeleri olduğunu bilmemizi istemektedir. Tsaraatın güçlü görselliği, dilimize hâkim olmamızda ve başkalarına karşı olumlu konuşma ve saygı kültürünü beslememizde ısrar eden bir ikaz hikâyesi görevi görmektedir. Bunu yaptığımız zaman, iftiranın manevi ve fiziksel yansımalarını bertaraf eder ve daha şefkatli ve anlayışlı bir toplumun inşa edilmesine katkıda bulunuruz.

- Laşon arayı önlemek için sosyal çevrelerinizde hangi önlemleri alabilirsiniz?

Peraşa Anlatısı

Yıldızları Kurtarmak

Aydınlık bir sabah vakti, bir adam kendisini engin bir kumsalda dolaşırken buldu. Gece gerçekleşen gelgit sonrasında binlerce denizyıldızı sahile vurmuş, göz kamaştıran kumların üzerinde yatıyordu. Orada yürürken, denizyıldızlarının arasında koşturmakta olan küçük bir kıza rastladı. Kız sürekli eğilip kalkıyor ve her seferinde bir denizyıldızını nazikçe kaldırıp okyanus dalgalarının onları karşılayan kucağına doğru fırlatıyordu.

Kızın yaptıkları adamın dikkatini çekmişti. Ona yaklaşarak "Neden vaktini bununla harcıyorsun?" diye sordu. Bir eliyle kumsalın genişliğine ve orada yatan sayısız denizyıldızına işaret ederek, "Burada binlerce denizyıldızı var. Hatta belki milyonlarca. Bu yaptığının çok da büyük bir fark yarattığına inanıyor olamazsın" dedi.

Kız bir an durakladı. Bir sonraki denizyıldızını eline aldı ve adamın bakışını, sakin ve istikrarlı bakan gözlerle karşıladı. Tek bir söz söylemeden elindeki denizyıldızını denize fırlattı. Bir kez daha güvenli ortamına kavuşan denizyıldızı dalgaların içinde dibe battı. Sonra kız adama dönerek, nazik ve kendinden emin bir gülümsemeyle "O denizyıldızı için olabilecek en büyük farkı yarattım!" dedi.

Kızın sözleri adamın çok önemli bir şeyi kavramasını sağlamıştı. Birlikte sabahın yumuşak aydınlığında dururlarken, o engin kumsal, gözüne sadece denizyıldızlarıyla dolu bir yerden ibaret görünmüyordu artık. Burası, bireysel iyilik ve umut eylemlerinin yapıldığı bir yerdi aslında.

Acaba bugün *sizin* yapabileceğiniz anlamlı bir iyilik eylemi var mı?

Peraşadan Düşünceler

Siz Ne Yapardınız?

Eğer birinin hakkınızda dedikodu yaptığını öğrenseydiniz ne yapardınız? Nasıl tepki verirdiniz? Dedikoducudan ne gibi beklentileriniz olurdu?

Peraşadan Bilmece

Bu haftaki cevap

C. Şarap, bal, yağ, süt, çiy, kan ve su (Rambam, *İlhot Tumat Ohalin* 1:2).

David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma Amazon'dan temin edilebilir.